

Cuprins

Argumentum	11
-------------------------	-----------

TITLUL I **CONSIDERAȚII TEORETICE** **PRIVIND PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI**

Capitolul I

Delimitări conceptuale	17
1. Evoluția conceptului de „drepturi ale omului”	17
2. Relația conceptuală dintre „drepturi” și „libertăți”	20
3. Relația conceptuală dintre „drepturile omului” și „drepturile cetățeanului”	23
4. Definirea „drepturilor fundamentale ale omului” și caracteristicile acestora	24
4.1. Definirea drepturilor fundamentale ale omului.....	24
4.2. Caracteristicile drepturilor fundamentale ale omului.....	26
5. Corelația dintre interesul social general și drepturile fundamentale ale omului	27
5.1. Dreptul – între libertate și necesitate.....	27
5.2. Dreptul – între interesul particular și interesul general.....	28

Capitolul II

Consacrarea juridică a drepturilor fundamentale ale omului	31
1. Afirmarea ideii de obligativitate juridică privind protecția drepturilor omului	31
2. Fundamentele protecției juridice a drepturilor omului	36
2.1. Fundamentele social-economice ale protecției drepturilor omului	36
2.2. Fundamentele politice ale protecției drepturilor omului.....	38
2.3. Fundamentele juridice ale protecției drepturilor omului.....	41
3. Impactul globalizării asupra protecției juridice a drepturilor omului.....	43
3.1. Noțiunea și tendințele globalizării în societatea contemporană.....	43
3.2. Influențele globalizării asupra protecției juridice a drepturilor omului	45

Capitolul III

Definirea protecției juridice a drepturilor omului ca ramură distinctă a sistemului de drept.....	48
1. Denumirea „protecției juridice a drepturilor omului”	48
2. Definirea și trăsăturile caracteristice ale protecției juridice a drepturilor omului	50

Capitolul IV

Corelația dintre reglementările interne și reglementările internaționale privind protecția drepturilor omului.....	51
1. Aspecte generale	51
2. Raportul dintre dreptul național și dreptul internațional public, în ansamblu	54
3. Raportul dintre dreptul național și dreptul protecției drepturilor omului	55
4. Raportul dintre dreptul național și dreptul Uniunii Europene	58

TITLUL II

PROTECȚIA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR OMULUI ÎN TIMP DE PACE

Capitolul I

Preocupările internaționale privind protecția drepturilor omului	64
1. Evoluția istorică a preocupărilor internaționale privind protecția drepturilor omului	65
2. Principiile cooperării internaționale privind protecția drepturilor omului	70

Capitolul II

Protecția drepturilor omului prin reglementări juridice internaționale	73
1. Documente internaționale cu caracter de universalitate referitoare la drepturile omului în ansamblu	73
1.1. Carta Organizației Națiunilor Unite	75
1.2. Declarația Universală a Drepturilor Omului	75
1.3. Pactele internaționale cu privire la drepturile omului	77
2. Documente internaționale cu caracter de universalitate referitoare la anumite drepturi ale omului	79
2.1. Convenția internațională asupra eliminării tuturor formelor de discriminare rasială	79
2.2. Convenția asupra eliminării discriminării față de femei	79
2.3. Convenția cu privire la drepturile copilului	80
2.4. Convenția împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante	81
2.5. Convenția internațională privind eliminarea și reprimarea crimei de apartheid	81
2.6. Convenția internațională pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid	82
3. Documente internaționale regionale referitoare la drepturile omului	82
3.1. Reglementări adoptate la nivel european	83
3.1.1. Documente adoptate în cadrul Consiliului Europei	83
3.1.2. Documente adoptate în cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa – OSCE	89
3.1.3. Documente adoptate în cadrul Uniunii Europene	94
3.2. Reglementări privind protecția drepturilor omului adoptate pe continentul american (America de Nord și America de Sud)	104
3.3. Reglementări privind protecția drepturilor omului adoptate pe continentul african	106
3.4. Protecția drepturilor omului în dreptul islamic	108
3.4.1. Reglementări islamice	108
3.4.2. Conținutul drepturilor fundamentale ale omului din perspectivă islamică	109

Capitolul III

Protecția drepturilor omului prin structuri și mecanisme internaționale	110
1. Protecția drepturilor omului pr structuri și mecanisme în cadrul ONU	111
1.1. Instituții ale Organizației Națiunilor Unite având ca principală misiune promovarea și protecția drepturilor omului	111

1.2. Alte instituții din sistemul Organizației Națiunilor Unite având atribuții în domeniul drepturilor omului.....	114
1.3. Mecanisme create în cadrul unor instituții specializate și Înalțul Comisariat al ONU pentru refugiați	116
1.4. Structuri speciale create în vederea aplicării instrumentelor ONU referitoare la drepturile omului	119
2. Protecția drepturilor omului prin structuri și mecanisme regionale	121
2.1. Mecanisme europene de protecție a drepturilor omului.....	121
2.1.1. Mecanismul european de protecție a drepturilor omului instituit în cadrul Consiliului Europei prin Convenția europeană a drepturilor omului	121
2.1.2. Mecanismul instituit în cadrul Consiliului Europei prin Carta socială europeană.....	137
2.1.3. Alte mecanisme instituite prin reglementări adoptate în cadrul Consiliului Europei.....	139
2.1.4. Mecanisme instituite în cadrul Uniunii Europene	140
2.2. Mecanismul interamerican de protecție a drepturilor omului	144
2.3. Mecanismul african de protecție a drepturilor omului.....	147
3. Protecția drepturilor omului în cadrul organizațiilor neguvernamentale	152
4. Concluzii privind eficiența mecanismelor internaționale de protecție a drepturilor omului.....	156

Capitolul IV

Analizarea conținutului drepturilor fundamentale ale omului	110
1. Clasificarea drepturilor și libertăților fundamentale	158
1.1. Criterii clasice de clasificare	158
1.2. Protecția specială a unor categorii de persoane	165
1.2.1. Protecția drepturilor omului în justiție și administrație	166
1.2.2. Protecția drepturilor femeii.....	167
1.2.3. Protecția drepturilor copilului.....	169
1.2.4. Protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități	173
1.2.5. Regimul juridic al străinilor.....	174
1.2.6. Protecția drepturilor minorităților etnice, religioase și lingvistice	180
2. Drepturile civile și politice.....	183
2.1. Caracterizarea generală a drepturilor civile și politice.....	183
2.2. Conținutul drepturilor civile și politice.....	184
2.2.1. Dreptul la viață, la libertate și la inviolabilitatea persoanei.....	184
2.2.2. Dreptul la egală ocrotire a legii	195
2.2.3. Dreptul de a fi recunoscut ca subiect de drept.....	198
2.2.4. Dreptul la cetățenie	199
2.2.5. Dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie	200
2.2.6. Dreptul la proprietate și la moștenire	202
2.2.7. Dreptul la viață privată	205
2.2.8. Libertatea de exprimare	208
2.2.9. Libertatea gândirii, conștiinței și religiei	210
2.2.10. Libertatea de întrunire și de asociere pașnică	212
2.2.11. Libertatea de circulație și de alegere a reședinței	213

2.2.12. Dreptul de a participa la conducerea treburilor publice.....	215
3. Drepturile economice, sociale și culturale	217
3.1. Caracterizarea generală a drepturilor economice, sociale și culturale	217
3.2. Conținutul drepturilor economice, sociale și culturale	217
3.2.1. Dreptul la muncă	217
3.2.2. Dreptul la securitate socială, inclusiv la asigurări sociale	220
3.2.3. Dreptul la un nivel de trai decent.....	222
3.2.4. Dreptul la sănătate	223
3.2.5. Dreptul la educație.....	226
3.2.6. Dreptul de a participa la viața culturală.....	229
3.2.7. Dreptul de a beneficia de progresele științei și tehnicii și de aplicațiile acestora.....	231
4. Drepturile din generația a III-a	232
4.1. Caracterizarea generală a drepturilor din generația a III-a.....	232
4.2. Conținutul drepturilor din generația a III-a	232
4.2.1. Dreptul la autodeterminare	232
4.2.2. Dreptul la pace.....	234
4.2.3. Dreptul la dezvoltare	236
4.2.4. Interdependența dintre drepturile fundamentale ale omului.....	237

Capitolul V

Îngrădirea legală a exercitării drepturilor fundamentale.....	238
1. Aspecte generale privind condiționarea reglementării îngrădirilor	238
2. Îngrădiri legale privind exercitarea drepturilor omului stabilite prin instrumente juridice internaționale	240
2.1. Îngrădiri prevăzute în documentele ONU	240
2.2. Îngrădiri prevăzute în documentele Consiliului Europei	241
2.3. Îngrădiri prevăzute în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene	242
3. Îngrădiri legale stabilite prin reglementări naționale	243

TITLUL III

PROTECȚIA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAZ DE CONFLICT ARMAT

Capitolul I

Formarea, evoluția și rolul dreptului internațional umanitar.....	246
1. Definirea și evoluția dreptului internațional umanitar	247
2. Principiile dreptului internațional umanitar	249

Capitolul II

Tipuri de conflicte armate	253
1. Conflictul armat internațional	253
2. Conflictul armat neinternațional.....	256

Capitolul III

Protecția răniților, bolnavilor și naufragiaților	258
--	------------

1. Protecția pe timpul războiului terestru	258
1.1. Protecția ranitilor și bolnavilor înainte de 1949.....	258
1.2. Protecția răniților și bolnavilor conform Convenției I de la Geneva din 1949	260
1.3. Protecția răniților și bolnavilor conform Protocolului I de la Geneva din 1977	262
2. Protecția pe timpul războiului naval.....	263
2.1. Protecția răniților, bolnavilor și naufragiaților înainte de 1949	263
2.2. Protecția răniților, bolnavilor și naufragiaților conform Convenției a II-a de la Geneva din 1949	265
2.3. Protecția răniților, bolnavilor și naufragiaților conform Protocoalelor I și II de la Geneva din 1977	266
3. Protecția pe timpul războiului aerian	267
4. Obligațiile statelor neutre față de răniți, bolnavi și naufragiați	268

Capitolul IV

Protecția prizonierilor de război	270
1. Definiția și statutul prizonierilor de război.....	270
2. Captivitatea prizonierilor de război.....	271
3. Eliberarea și repatrierea prizonierilor de război	273

Capitolul V

Protecția populației civile.....	275
1. Cadrul juridic al protecției populației civile în caz de conflict armat	275
2. Protecția specială a femeilor și copiilor	277
2.1. Protecția femeilor.....	277
2.2. Protecția copiilor	278
3. Garanții fundamentale	280

Capitolul VI

Statutul personalului medico-sanitar.....	282
--	------------

Capitolul VII

Infrațiuni în dreptul internațional umanitar. Crimele de război și crimele

contra umanității	287
1. Crimele de război	287
2. Crimele contra umanității.....	292
3. Imprescriptibilitatea crimelor de război și a crimelor contra umanității	295

Capitolul VIII

Răspunderea pentru violări ale dreptului internațional umanitar	298
1. Răspunderea statelor pentru încălcarea dreptului internațional umanitar	298
2. Răspunderea persoanelor fizice pentru violarea dreptului internațional umanitar	303
2.1. Apariția și evoluția instituției răspunderii internaționale penale.....	303
2.2. Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg	305
2.3. Tribunalul Militar Internațional pentru Extremul Orient (de la Tokyo)	306
2.4. Tribunalele penale internaționale de la Haga și Arusha.....	307
2.4.1. Tribunalul penal internațional de la Haga pentru fosta Iugoslavie	308

2.4.2. Tribunalul penal internațional pentru Rwanda	310
2.5. Instituirea unei jurisdicții internaționale penale de către Națiunile Unite (Curtea Penală Internațională)	313
3. Reprimarea infracțiunilor la normele dreptului internațional umanitar	324
3.1. Cadrul juridic internațional al sistemului de represiune	325
3.2. Reprimarea infracțiunilor individuale la dreptul internațional umanitar prin legislațiile naționale.....	329

TITLUL IV

PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI LA NIVEL NAȚIONAL

Capitolul I

Mecanismul garanțiilor drepturilor și libertăților cetățenilor români.....	338
1. Garanțiile neorganizate	339
1.1. Garanțiile materiale (sociale și economice).....	339
1.2. Garanțiile social-politice.....	339
2. Garanțiile organizate	341
2.1. Garanțiile jurisdicționale.....	341
2.1.1. Controlul constituționalității legilor	341
2.1.2. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică.....	341
2.1.3. Garanțiile jurisdicționale de protejare a cetățenilor împotriva abuzurilor autorităților judecătorești	341
2.1.4. Răspunderea civilă și penală a funcționarilor publici și a altor cetățeni	342
2.2. Garanțiile nejurisdicționale	342
2.2.1. Garanțiile nejurisdicționale de protejare a cetățenilor contra autorităților legislative.....	342
2.2.2. Răspunderea administrativă a funcționarilor publici.....	342
2.2.3. Avocatul Poporului.....	343

Capitolul II

Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului prin structuri

și instituții juridice.....	345
1. Autoritățile reprezentative.....	345
1.1. Parlamentul României.....	345
1.1.1. Activitatea legislativă a Parlamentului	345
1.1.2. Controlul parlamentar.....	345
1.1.3. Acte cu caracter exclusiv politic adoptate de Parlament	349
1.2. Președintele României	350
1.3. Autoritățile administrației publice locale.....	354
1.3.1. Consiliile locale	355
1.3.2. Rolul primarului în acțiunea de protejare a drepturilor omului	356
1.3.3. Consiliul Județean	358
2. Autoritatea judecătorească	361
2.1. Noțiunea și principiile fundamentale potrivit cărora se realizează justiția	361
2.1.1. Principiul legalității	363
2.1.2. Principiul unicității și egalității justiției.....	363

2.1.3. Folosirea limbii oficiale și a limbii materne în justiție	364
2.1.4. Dreptul la apărare	365
2.1.5. Prezumția de nevinovăție.....	367
2.1.6. Independența judecătorului și supunerea lui numai legii	367
2.2. Sistemul organelor judecătorești.....	369
2.3. Căile de atac.....	371
2.3.1. Căile de atac promovate în materie civilă și comercială	371
2.3.2. Căile de atac promovate în materie penală.....	374
3. Contenciosul administrativ.....	377
3.1. Evoluția instituției contenciosului administrativ.....	377
3.2. Actele ce formează obiectul controlului jurisdicțional	379
3.3. Subiectele active ale acțiunii în contencios administrativ.....	380
3.4. Condițiile exercitării acțiunii în justiție	381
4. Curtea Constituțională.....	383
4.1. Atribuțiile Curții Constituționale	383
4.2. Actele emise de Curtea Constituțională.....	386
5. Avocatul Poporului	387
5.1. Considerații terminologice privitoare la instituția „Avocatul Poporului”.....	387
5.2. Principiile generale care guvernează activitatea Avocatului Poporului.....	388
5.3. Rolul instituției Avocatul Poporului în garantarea respectării drepturilor omului.....	389
6. Protecția drepturilor omului prin mijloace și acțiuni politice. Partidele politice.....	392
6.1. Partidele în sistemul pluralismului politic	392
6.2. Rolul partidelor politice în asigurarea respectării și garantării drepturilor omului.....	394
7. Organizații neguvernamentale și instituții având preocupări în domeniul drepturilor omului	398
Bibliografie selectivă.....	407
Postfață	413
Anexe	417